

SONDAJ SÖYLEŞİLERİ

"Sondajcılıkta o kadar çok standart vardır ki ilerde düzenlenecek bir toplantıda sondaj standartlarının standartlaştırmasından rahatlıkla söz edilebilir."

Savcı Ozbayoğlu

TMMOB Maden Mühendisleri Odası Sondaj Komisyonu tarafından düzenlenen söyleşilerden üçüncüsü 30 Eylül 2005 tarihinde MTA Genel Müdürlüğü İhsan Ruhi Berent Konferans Salonundayapıldı.

Sondaj makinası ve malzemeleri imalatçıların temsilcileri ve sondaj yapan firmaların temsilcileri ile yapılan toplantılarda; standartların imalatçı ve kullanıcılar tarafından bilinmeyişi ya da standartlara uygun çalışma alışkanlığının olmaması zaman, malzeme ve işgücü kayıplarına neden olduğunun belirtilmesinin sonucu olarak "Elmaslı Sondajlarda Standartlar" ve "Petrol Sondajlarında Standartlar" konusunda iki ayrı söyleşi yapılması kararlaştırılmıştı.

"Elmaslı Sondajlarda Standartlar" ile ilgili bilgilere sondaj el kitaplarında rastlıyoruz. 18-20 Aralık 1978 'de yapılan Birinci Bilimsel ve Teknik Sondaj Kongresinde Maden Yük. Mühendisi Savcı Ozbayoğlu tarafından sunulmuş bir bildirin olduğu biliniyor.

Maden Yük. Mühendisi Bekir Sami SEZGİN, "Elmaslı Sondajlarda Standartlar" konusunu, 2003 yılındayapılan sondaj sempozyumunda sunduğu bildirin

içeriğine bağlı kalarak ilgi duyan meslektaşlarımıza aktardı. B.S. Sezgin elmaslı sondajlarda kullanılan malzemelerin standartlaştırılmasının sağladığı yararlar ile kısaca standartlaşmanın sistematiğine değinirken gelişme sürecini de kısa zaman aralığında aktardı.Konuşmayı standartların önemi, standartlaşma ve bilinen standartlar olarak üç ana başlık altında özetleyebiliriz.

Standartların önemi; uzun yıllar sektör içinde bulunan bir kişi olarak gözlemim; sondörlerin, arazide çalışan meslektaşlarımızın ve hatta şirket yöneticilerinin sondaj çalışmaları için gerekli olan sondaj malzemeleri ve ilgili standartlar konusunda yeterli bilgiye sahip olmadıkları doğrudur. Bu da çalışanların gerek malzeme sağlanması gerekse sondaj işlemi sırasında çeşitli zorlukları yaşamalarına neden olmaktadır.

Standartlaşma; malzemenin tanımı, kalitesi ve birbiriyle değiştirilebilmesinin olanağını yaratmaktadır.

- Birinci olarak, malzemelerin tanımlanmaları yapılmış ve herkesin malzemeyi aynı isimle tanıması sağlanmıştır.

- ikinci olarak, tanınan malzemenin boyutları standardize edilerek bunların tek üreticiye bağlı kalmadan birbiriyle değiştirilebilirliği ve diğer parçalarla uyumlu olarak kullanılabilirliği sağlanmıştır.

- Son olarak da, kullanılan malzemelerin fiziksel özellikleri standardize edilerek malzeme ömürleri ve çalışmanın sürekliliğinde birlik sağlanmıştır.

Standartlar; Elmaslı sondajlarda *feet/inç* sisteminde değişik ülkelerde geliştirilmiş standartlar olmakla birlikte yaygın olarak başvurulan standartlar Amerikan Elmaslı Karotlu Sondaj Makinaları Üreticileri Birliği (DCDMMA) tarafından geliştirilen standart ile İngiltere'de geliştirilen BSI standardıdır. Kıta Avrupası'nda m/mm sisteminde İsveç Standard'ı geliştirilmiştir. Ülkemizde yapılan sondaj standardı çalışmaları, bunların TSE tarafından Türkçe'ye çevrilmesidir.

DCDMMA 1929 yılında ABD'de kurulmuştur. ABD'de ve değişik ülkelerde üyeleri bulunmaktadır.

BS 4019 Part I İngiltere' de ilk defa 1966'da hazırlanmıştır, i 974yılında revize edilmiştir.

ISO 3551 - Uluslararası Standartlar Birliği (ISO) tarafından 1992 de hazırlanmıştır.BS 4019 un değişikliğe uğramış şeklidir. Ülkemizde de TSE-ISO 3551 olarak kabul edilmiştir.

ISO 3552- metrik ölçülerin kullanıldığı *isveç Standardı*, 1992 yılında ISO tarafından ISO 3552 olarak kabul

edilmiştir. TSE-ISO 3552 Türk Standartları Enstitüsü tarafından

ISO 3552 nin Türkçe'ye çevrilmiş halidir.

ISO 10097- 1999 Uluslararası Standartlar Birliği feet/ inç sistemindeki wire line takımları 1999 yılında standartlar kapsamına almıştır.

ISO 10098- 1999 Metrik m/mm ölçüdeki **wireline**

takımlarla ilgili uluslararası standart

1999 yılında kabul edilmiştir.

^W

Sonuç; Standartların iyi bilinmesi sondajcılar açısından bir gereklilik ve zorunluluktur.

Söyleşi sırasında konu ile ilgili değişik sorular sorulmuştur. Bu sorulardan kontrol aşamasında standartlara uyulmasının önemine dikkat çekmesi nedeniyle Hikmet Dinçer'in sorusu düşün-dürücüdür.

- Hikmet DİNÇER (Petrol Yük.Müh); anlatılanlardan malzemelerin standart hale getirildiğini anlıyorum. Bu malzemelerin kabulü sırasında test edilmeleri ile ilgili bir standart var mı ? Kullanılmış malzemelerin test edilerek ayklanmaları nasıl yapılıyor.

-B.S.SEZGİN; benim bildiğim bir standart yok, her kuruluş kendi yöntemini kullanıyor..

- İker ERTEM; Elmaslı Sondaj Standartlarımda test yapmanın standardı belirlenmemiş bu petrol standartları API içinde var. Kongre ve sempozyumlarda bu konuya yönelik bildirimler sunulmuş olabilir araştırmak gerekir. MTA Genel Müdürlüğü'nde yurt dışı alımlarda akredite olmuş kontrol firmalarından yararlanılıyor. Yerli alımlarda ise, sözleşme hükümlerine uyuluyor. Kullanılmış malzemelerin değişimi ile ilgili; eğiklik, kırık ve çatlak kontrolü gözle yapılıyor, ölçmeye dayalı çap-boy ölçümü ile kontrol yapılıyor. Kullanım sırasında ve ambara girişte bu çalışmalar sürdürülüyor.

HÜ MADEN MÜHENDİSLİĞİ BÖLÜMÜ MEZUNLARI BULUŞTU

HÜ Maden Mühendisliği Bölümünün "Mezunlar Günü" toplantısı, 24 Eylül 2005 tarihinde HÜ Beytepe Yerleşkesi'nde gerçekleştirildi. Mezunlar Günü'nde bölüm mezunları (Mezun sayısının yüzde 10'u), öğrencileri ile idari ve akademik personel olmak üzere yaklaşık 100 kişi biraraya geldi.HÜ Rektörlüğü'nün ve Maden Mühendisi sayın Kayhan OĞUZ 'un desteklediği kokteyl ile toplantı sona ermiştir.

